TARİKAT RİSALESİ

Hacı Osman Üsküdarî Nakşibendî Efendi (k.s)

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd âlemlerin Rabbine mahsustur.

Zâkirler kalbini, abidler takvasını ve kulluk sırları Allah Teâlâ'nın zikri ile nurlandırır.

Mürşidler ve müridler Allah Teâlâ'nın zikri ile buluşur.

Murakebe ehli Allah Teâlâ'nın zikri ile cemal sıfatlarının sırlarını keşfeder.

Müşahede ehli de celal nurlarını Allah Teâlâ'nın zikri ile açar.

Salat ve selam Rasülüllâh Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin üzerine olsun. Allah Teâlâ onu âlemler rahmet olarak gönderdi. Âlinin ve ashabının da üzerine salât ve selâm olsun. Onlar dinin emirleri üzerine olmuşlardır.

Allah Teâlâ'nın rahmetini dileyen aciz kul Hacı Osman Üsküdarî Nakşibendî (k.s) Nakşî tarikatının inceliklerini bu risalede açıklamak istemiştir. Bu usul Hz. Ebubekir radiyallahü anh dan beri gelmektedir.

Risale 3 bölüm ve bir hatimeden oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Zikrin faziletleri ve sair ameller hakkındadır.

Zikir

Zikir gerekli bir emirdir ve daimi farzdır. Allah Teâlâ buyurdu ki;

Beni zikrindeki bende sizi zikredeyim…

Sahihi buharide…

Zikir Telkin Etmenin Keyfiyeti

—Sünnet üzere Mürşidin telkini

—Sadık ve iradeli mürid

Mürşid, müridden üç gün riyazet ile istiğfar, salâvat ve dua yapmasını, ayrıca geceleri istihare yapması ister. İstiharenin veya şeyhin uygun görmesi ile dördüncü gün müride mürşid gusül abdesti aldırır. İki rekât tevbe namazı ve istihare namazı kıldırır.

Mürşid sırtı kıbleye gelecek şekilde erkek müridi ile gizli olabilecek bir mekânda müridini karşısına diz dize oturtur. Kadın ise mahremi ile beraber oturması gerekir.

Mürid şeyhine bütün hatalarını anlatır. Kul hakkı varsa bildirir. Ödeme için kendisi veya mürşid tarafından tedarik edilme yoluna gidilir. Farzlardan terk ettiği şeylerin kazası ve keffaretler varsa tamamlanması için mürşid söz alır.

Mürşid noksanların ikmalinden sonra müridden takva ve iyilik üzere olması, ehl-i sünnet ve'l cemaat üzere bulunacağına, azimetle amel işleyeceğine ruhsatları terk edeceğine, bidatlerden sakınacağına dair söz alır.

Umûmi Ûsul

Yazılı olarak veya mürşidin nisbetini hibe etmesi yani merhametinden kabiliyetsiz olabilecek olana da telkin etmesidir.[1]

Mürşid, eğer mürid erkek ise sağ eli ile müridi ile musafaha eder. Eğer kadın ise elbisesinin bir tarafını tutturur. Sonra mürşid fetih süresinin bey'at ayetini okur. Sonra mürşid ve mürid ellerini dizleri üzerine koyarlar. Müride kalbine teveccüh etmesini ister. Mürşid İsm-i Zât-ı telkin edecekse kalbi ile Allah, Allah, Allah … diye zikreder ve müride usûlü telkin eder. Eğer Lailâhe illallah zikri telkin edilecekse hapsi nefes ile telkin eder. Mürşid zikir usûlünü verdiği kolun sâdâtı kiram-ı zikreder. Çünkü sâdâtı kiram-ın anıldığı yerde bereket vardır. Eğer cehri zikir telkin edilecekse beraber yukarıdaki zikirleri beraber tekrar ederler. Sünnet olan usul bu şekildedir.

Husûsi Ûsul

Telkin aynı olmakla beraber mürşid ve müridin feyiz kuvveti vardır. Bunda mürşidin müridin ilâhi nisbete olan istidadından dolayı velâyet kuvvetindeki gizli sırrı bahşetmesidir.

Telkin Edilen Zikirler

Genellikle Nakşî usulünde iki isim telkin edilir. Bu usulle suluk kolay usulden olduğu için tercih edilmiştir. İkisi de aslında bir yoldur.

1-Allah İsmi Telkini İle Başlayış

Cezbe ehlinden olanlara önce bu zikir sonra nefy u isbat telkin edilir. Zat isminin zikri letaifle[2] olur.

Yapılışı

Ağız kapatılır. Dil damağa yapıştırılır ve hakiki kalbe yönelinir. Kalb sonevberi denilen sol memenin altında hayal edilen kalb katında zikir yapılır. Zikir anındaki düşünce Allah Teâlâ'yı mevcudatta benzeri olmayarak Vacib-ul Vücut olarak düşünür. Bütün vakitlerde Allah ismini hazır tutar. Nafile ibadetleri terk eder. Yalnız farz ve revatib sünnetlerine devam eder. Zikir kalbte karar tutup ve istiğrak hali meydana gelince Allah ism-i şerifini ruha intikal ettirir.

Zikir sırasıyla Sırr, Hafi, Ahfa, Nefs-i Natıka, aynı bu şekilde yapılır. Daha sonra Sultan-ı Zikre geçilir. Sultan-ı Zikir bütün bedenle yapılan zikirdir. Öyle ki bütün vücutta Allah Teâlâ'nın zikrinden başka bir şey kalmaz. Bu zikri dışarıdan fark edilmeyecek bir şekilde yapar. Bin kişi içinde bu zikri yapsa bu işin ehli olmadan başka kimse anlayamaz. Bu hali anlamakta hayali bir keşif olur yoksa hakikatine mutabık değildir.[3]

Sultan-ı Zikirden sonra hapsi nefesle nefy u isbat zikri telkin edilir. Hapsi nefesle zikir…… yapılırken Allah kelimesi kabin ortasında bırakılır. Bu usûl hayal ile yapılır, gerçek değildir. Zikirde La Maksûde illallah'ı düşünür. Bu zikir kalbin bağıntılarını koparana ve Allah Teâlâ'yı sevinceye

---

[1]—Birçok tarikatta dersler yazılı olarak verilmesi istihare için uzun zaman ayrılmaması bu kısımdandır.

[2] —Kalb, Ruh, Sırr, Hafi, Ahfa, Nefs-i Natıka,

[3]—Efendi (k.s) Hazretleri bu konu ile ilgili olarak buyurur ki; "Gardaşlarım! Zikirdeki halinizi kendiniz bile anlayamazsınız. Halinizi görünce kendinizden korkarsınız."

kadar devam eder. Öyleki göğüs bu zikirle uygunluk sağlar. Her yüzüncüde Muhammed ür-Rasûlüllâh'ı zikreder. Nefsi hapsetmek Rasülüllâh sallallâhü aleyhi ve selleme ittiba için yapılan bir vasıtadır. Nefeslerin bırakılıp alındığında 'İlâhî ente Maksûdî ve rızaike Matlûbî' zikrini hayal eder. Bu söylenmesi gerekli olan zikirlerdendir. Hapsi nefeste nefesi tek sayıda bırakmak gerekli denilsede önemli bir şart değildir. Burada şart olan Allah Teâlâ'yı başka şeylerden nefy etmek bir olduğunu isbat etmektir.

2- Nefy u İsbat Telkini İle Başlayış

Cezbe ehlinden değilse ilk önce bu isim telkin edilir. Cezbe hali zuhur edince ism-i zât ve hapsi nefesle nefy u isbat zikri telkin edilir. Bazılarına ise ilk önce hapsi nefesle nefy u isbat telkin edilir.

Zikrin Şartı

Devamlı huzur, devamlı adab ve şartlara uymaktır. Bu meşâyih şöyle demiştir.

'Zikirde şart olan mürşidin zikri telkin etmesidir. Sonra ihlâslı ibadet, çok muhabbet, vuslat talebi, gaflet olmayan huzurla zikir ve Allah Teâlâ'nın yardımı ile zikirdir.'

Kalp zikir halinde zikirle değil, Allah Teâlâ ile meşgul olmalıdır. Mürşidin yardımı da en büyük destektir.

Zikrin Adabı

Temiz bir mekanda abdestli olarak kıbleye karşı oturarak, elleri (göğüs üzerinde)[4] gözler yumuk derisi üzerinde zikir darbelerinin titreşimi olmadan bütün gücünü toplayarak zikretmelidir. Allah ismi şerifini zikrederken Arapça ses uyumuna dikkat etmelidir. Gelen düşüncelere itibar etmeyecektir. Şiddetli cezbe veya gaflet hali olursa kendini koy vermeyerek onun gitmesini bekleyecektir. Zikir anında göğüste şiddetli vuruşlar olduğu zamanda gitmesini bekleyecektir. Fakat kalbin atışıyla uyumlu bir hal zuhur ederse o zaman uyum içinde zikre devam edilmeli ve kesilmemelidir. Bütün olan halleri mürşidine haber vermelidir. Müride gereken halini haber vermesidir. Düşünceler ve zevkler haber edilirse şeyh onu terbiye eder. Eğer bedende zikir halinde sarsılmalar, terlemeler, kalbte hafakanlar olursa yazın soğuk ile kışın sıcak su ile gusül abdesti almalıdır. Bütün gücü ile bu haller gidip zikir kalbte sakin olup yerleşinceye kadar çalışmalıdır.

Zikirde havâtır ve düşünce çoğalırsa abdest almalı ve 'Ya Kadîr' veya 'Ya Fe'âl' esmasını veya istiğfar çekmelidir. Bunlar netice vermez ise Rasülüllâh sallallâhü aleyhi ve selleme salavât getirmeli veya mürşidini rabıta etmelidir.

Zikrin ve letâiflerin nurlarını keşfeder ise başka nurlara itibar etmemelidir. Fakat nurlara da itibar etmekten kendini koruması müride gerekir. Çünkü Allah Teâlâ zatına layık olmayan her şeyden uzaktır.

Bir sebepten dolayı zikri bırakmak gerekirse kalbini zikrin manası üzerinde sabit bırakmalıdır. Masivâyı zikre dönene kadar kalbe yakın kılmamalıdır. Zikre başlayacağı zaman Allah Teâlâ'ya dua etmeli sığınmalıdır. Adabtaki dua

Allah Teâlâ, dua edilirse zakirin kalbini muhafaza eder, masivânın zararını ondan uzaklaştırır. Zikir usulüne uygun yapıldığı zaman bir eseri meydana gelir.

---

[4]—İhvan mahviyette olması gerekli olduğu için tesbihini dışarıdan kimsenin görmeyeceği şekilde saklı tutması için en uygun olanı dizleri arasında bir elide üstünde kapalı şekilde tutması daha uygundur. Efendi (k.s) Hazretlerinin ihvanı bu yolu tercih etmiştir.

Murakabe

Temiz nisbet ve gizli bir yoldur. Kimde bu hal meydana gelirse marifet nurları kalbinde nurlanma olur, göğsü genişler ve hakikatin keşfi açılır. Ferasetinde hatalar olmaz. Keşfinde mülk ve melekut alemini bilir ve Allah Teâlâ'ya yakınlık kesbeder. Allah Teâlâ ile güzelleşir. Bütün vakitlerinde Allah Teâlâ ile olur. Bütün ibadetlerinde murakabe üzere olmak kemal üzere itaattır. Murakabe sahabe radiyallâhü anhümün özelliklerindendir. Onlar devamlı murakabe ile meşgul olurlardı. Bu konuda tefekkürü saatin buyrulmuştur.

Murakabe manevi yolculukta müridi müşahede mertebesine ulaştırır. Bunun üzerinde devam ederse Allah Teâlâ'ya kavuşanlardan olur.

Murakabe umuma göre Allah Teâlâ2nın hükümlerine intizar ve amel etmektir.

Hususa göre ise üçe ayrılır.

1-Her halinde bütün hükümlere uymak ve Allah Teâlâ'nın bilgisi dâhilinde olduğunu bilmektir.

2-Allah Teâlâ'ya ulaştırıcı amellerde gayret göstermek, kâinatta Allah Teâlâ'nın isimlerini ve sıfatlarını tefekkür etmeye çalışmak.

3-Allah Teâlâ'nın isimleri ve sıfatlarının hakikatini mükâşefe etmek ile zâtını müşâhe etmektir. Bu makam Vilâyeti suğra'dır. Allah Teâlâ'ya vuslat ulaşılması gereken son makamdır. Bu mertebede Fenâ mertebeleri tamamlanır. Beka mertebelerine hazır olunur. Haller kaybolarak makamlar sabit olur. Kim bu mertebeye kavuşursa kaçırdığı vazifeleri tamamlar ve azaları ibadet yükünü çekmeye alışır. Kalbi müşahede nurları ile nurlanır. Bütün vakitleri Allah Teâlâ'ya itaat ile dolar. Azaları dahi Allah Teâlâ'ya kulluk üzere olur. Kabi Allah Teâlâ'nın isteği üzere şahit ve kararlı olur. Tevhidin hakikatindeki maarife ulaşır. Kullukta yükselme ve terakki sürekli artar.

Murakabe Şartları

Mürşidin izin vermesi, usulünü öğretmesi ve terbiyesinde olmak gerekir. Eğer cezbeli mürid ise nisbetleri terk etmesi gerekir. Feyizler ve varidatlar vukuf tan önce gelirse mürşid telkin eder.

Murakabenin Yapılışı

Temiz mekânda, temiz beden ve elbiseyle huzuru kalp, gönül ve akıl ile bulunmalıdır. Ortamın hayvan ve seslerden etkilenmemesi gerekir. Başka insanın girmemesi de gerekir.

Murakabeye başlayacağı zaman kıbleye karşı iki dizi üstüne oturur ve gözlerini yumar. Sonra güçlerini ve hareketlerini ve hislerini durdurur. Bütün bildiklerini unutmaya çalışır. Sonra kalbini dileği olan Allah Teâlâ'ya cezbedilmiş olarak teveccüh eder. Öyle helak (yok) olmuş gibi bir yol takip eder. Bütün vakitlerinde bu keyfiyetle murakabeyi devam ettirmeye çalışır. Farz ve revatib sünnetleri dışındaki nafileleri terk eder. Bu hal havatır zahmeti ve dört unsur (toprak, su, hava, ateş) havassına ulaşıncaya kadar devam ettirir. Öyleki ruhaniyeti cesede galip gelip karar kılana kadar devam eder. Bu halden sonra insanlara karışmak ve nafile ibadetlere başlayabilir. Evrâd ve Kur'an-ı Kerim'i okumaya izin verilir. Çünkü mürid bu mertebeye ulaşınca amellerde tasarruf, Allah Teâlâ'ya yakınlık ve her halinde feyz alma istidadına kavuşur.

Murakabe Edebi

Murakabe devam eden bir hal olduğu için boş zamanlarda evinde ve camide oturması, hisleri teskin etmek, kitap okumayı ve yazmayı bırakmak, nefse muhalefet etmek, dışarı çıkıp gezmeyi terk etmek, davetlere gitmemek, boş şeyleri bırakıp Allah Teâlâ'yı düşünmek, devamlı kelime-i tevhid

çekmek, makamlara kavuşma hırsını terk etmek, kerameti istememek ve edep sınıfına giren bütün meselelere dikkat etmek gerekir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kur'an Kerim Okuma Edebi

Nakşibendî Tarikinde büyükler Kur'an-ı Kerim okumada tercih ettikleri usulleri genellikle;

Vazifelerde gündüz: Fatiha Suresi, Kafirun Suresi, İhlas Suresi, Muavezeteyn Suresi, Haşır Suresi sonu, Bakara Suresi Sonu ve ilaveten istiğfar okunmasını gerekli görmüşlerdir.

Gece: Yasin Suresini okumak uygun görülmüştür.

Ali Ramitâni (k.s) buyurdu ki;

'Üç kalp yani Kur'an-ı Kerim'in kalbi, gecenin kalbi, müminin kalbi. bir yerde birleşirse mümin muvaffak olur.

Kur'an-ı Kerim'in kalbi, Yasin Suresi. Gecenin kalbi; teheccüd vakti.

Nafile İbadetler

Teheccüd Namazı

En azı 4 en fazla 12 rekâttır.

Gücü yeten her rekâtında Yasin Suresini okumalı, okumayan ise

1. Rekatta ila emrin hakime e kadar
2. Rekâtta vehüm muhtedun e kadar
3. Rekâtta cemiun ledayna muhdarun e kadar
4. Rekâtta fi felekin yesbehun e kadar
5. Rekâtta ila ehlihim yerciune kadar
6. Rekâtta sıradın müstekim e kadar
7. Rekâtta malikun e kadar
8. Rekâtta sonuna kadar

Geri kalan rekâtlarda üçer İhlâs ile bitirir. Eğer Yasin Suresini okuyamıyorsa bütün rekâtlarda üçer İhlâs Suresi okur.

Teheccüd namazını kıldıktan sonra kıbleye karşı teveccüh ve murakabe ile meşgül olur veya zikrini yapar.

Eğer uyku galebe ederse uyur ve sabah namazı vaktinde uyanır. Abdest alır sabah namazı sünnetini evde kılar ve istiğfarla meşgul olur. Sonra mescide gider. Cemaatle namaz kılar ve yerinden kalkmaz ve günlük dersi ile meşgul olur. Eğer mescid kapanırsa evine döner evde dersini ikmal eder.

İşrak Namazı (2 Rekât) Güneş doğup bir mızrak veya iki mızrak yükselince yani kerahet vakti çıktıktan sonra üçer ihlâs suresi ile kılınır.

İstihare Namazı (2 Rekât) Güneş doğup kerahet çıktıktan sonra ve ayrıca bir işe niyetlenince kılınır. Gece yatmadan önce kılınacak istihare namazını Efendi Hazretleri şu şekilde yapardı.

İki rekât kılınan bu namazın birinci rekâtında Kafirûn Suresi, ikinci rekâtında ihlâs Suresi okunur. Namaz bitince on adet salâvat-ı şerife, yetmiş adet istiğfar ve yüz adet kelime-i tevhit getirilerek

uykuya yatılır.

Duha-Kuşluk Namazı (4–8 Rekât) Güneşin toprağı ısıtmaya başladığı vakit. Evvel vakti güneşin toprağı ısıttığı vakit ile başlar. Faziletli olan vakti ise günün dörtte bir vakti olan saattir.

Evvâbin Namazı (6–12 Rekât) Akşam namazının sünnetinden sonra kılınır. Bu namazda Buruc, Tarik, Leyl ve Kadir Surelerini okunmada tercih edilir.

Bu namazlardan başka nafileler kılabilir. Abdest namazı, Tahiyye-i Mescid Namazı, Tesbih Namazı vb.

Tesbih namazı nasıl kılınır?

Dört rekâttır, her rekâtta 75 defa, *'Sübhànallàhi vel-hamdülillâhi velâ ilâhe illallàhu vallàhu ekber.'* denilir. Sonuncusunda söylerken, *'Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîm'* eklenir.

'Allàhu ekber' diye namaza durulduğu zaman *Subhàneke* okunur. Fatiha'ya başlamadan evvel, *'Sübhànallàhi vel-hamdülillâhi velâ ilâhe illallàhu vallàhu ekber.'* 15 defa söylenir; 15'inciden sonra, *'Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîm.'* denilir. Ondan sonra eûzu-besmele çekilir, Fâtiha okunur. Fâtiha'dan sonra Kur'an-ı Kerim'den bir miktar sûre veya bazı âyetler okunur.

Kıraat bitince, rukûa varmadan, daha ayaktayken, 10 defa *'Sübhànallàhi vel-hamdülillâhi velâ ilâhe illallàhu vallàhu ekber.'* denilir. 10'uncudan sonra, *'Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîm.'* eklenir.

Başta 15, rekâtın sonunda 10, okunarak 25 eder. Sonra rukûa varılır, rukûda her zaman okuduğumuz tesbihleri okuduktan sonra, yine 10 defa bu okunur.

Rükûdan kalıp doğrulduğu zaman kavmede yine 10 defa okunur. Ondan sonra secdeye varılır, secdede her zaman çektiğimiz tesbihler söylendikten sonra 10 defa bu söylenir. Sonra iki secde arasında doğrularak, orada, celsede yine 10 defa okunur. İkinci defa secdeye varılır, orda da tabii olarak okuduğumuz tesbihlerden sonra 10 defa okunur.

Bir rekâtta 75, ikinci rekâtta 75 daha; 150 eder. Selâm verildikten sonra iki rekât daha kılınır. Böylece dört rekâtta 300 defa *'Sübhànallàhi vel-hamdülillâhi velâ ilâhe illallàhu vallàhu ekber.'* deniliyor.

Eğer Sehvi gerektiren bir hal olursa sehiv secdelerinde Abdullah İbn-i Mübârek kuddise sırruhu Hazretlerinden gelen rivayete göre 10 defa bu zikir secdelerde tekrar edilir.

Pazartesi ve Perşembe, Eyyâm-i Beyz günleri[5] ayın birinci, onbeşinci ve son günleri, Zilhiccenin ilk on günü, Muharremin ilk on günü, Şabanın evvel günleri oruç tutar.

Hatm-i Hâcegân

Bu hatmeye ***Büyük Hatim*** adı verilir. Okuyuş usulünün Hasan Basrî radiyallâhü anhden geldiği rivayet edilir. Hâcegân bu usül üzere tertib etmişlerdir. Hatm-i hâcegâna sadece ders almış, intisap etmiş olan kişiler katılır.

Büyük hatimi okumak isteyen kardeşimiz, sulûkü bitirmiş olmalı altı seneden beri dersli olmalı veya bu dersleri okumuş olmalıdır. En az üç kişi olmalıdır. Lüzümunda tek başına bir kişide de okuyabilir.

Eski dönemlerde sülük görmeyen hatmeye dâhil edilmediği halde, bu usül zamanın icabı terk edildiği gibi, camilerde okutulan hatmelerde ise gösteri halini almasının önüne geçilmediği görülmektedir.

Zamanı

Pazar ve Perşembe ikindiden sonra veya akşamı okunur. Ramazan ayında ise hergün akşam okunur. Duruma göre bölgede yaşayan insanların durumları göz önünde alınarak, tespit edilen bir

[5]—Arabî ayların 13.14.15. günlerine denir.

saatte okunur.

Hatim Memurları

Hatim Hocası

Hatim hocalarının seçimi bizzat şeyh tarafından yapılır. Hatm-i Hâcegân-ı okutmakla yetkilidir. Bazıları yeni intisap eden kişilere ders tarif etme yetkisi de vardır.

Hatim Çavuşu

Hatim esnasında taş dağıtımı ve ihvanın hal ve hareketini düzenleyen kişidir.

Hatm-i Hâcegân'ı Okuyuş Usûlü

Hatmenin loş bir ortamda okunması tercih edilir. Buhur yakılabilir.

Hatim Hocası ve çavuş haricinde herkes gözlerini kapatır.

Cemaat sessiz ve gözü kapalı oturur ve zikir emirlerini bekler. Sözle veya hareketle müdahale yasaktır. Okunacak salâvat, dua ve sureler içten ve sessiz bir şekilde okunmalıdır. Kendisine taş yetmeyen kişiler, gözleri kapalı bir vaziyette hiçbir şey okumadan beklemelidirler.

Hatmenin başlaması ile taş tağıtımı ile başlar. Böylece eline taş gelenin gözünü hatme bitene kadar açmaması gerekir. Hatim Hocasının taşı yere sertçe bırakmasına kadar gözler kapalı tutulur. Taşın düşme sesiyle Silsile-i şerif, okunmaya başlanır.

Silsile-i şerif okunup bitene kadar, gözler kapalı tutulması uygundur, fakat mecbur değildir.

Hatm-i Hâcegân'ın Zikri

7 Adet Fatiha Suresi

100 Adet Salâvat-ı Şerife

79 Adet İnşirah Suresi (Besmele ile beraber)

1001 Adet İhlâs Suresi (Besmele ile beraber)

7 Adet Fatiha Suresi (Besmele ile beraber)

100 Adet Salâvat-ı Şerife (adetlerde fazlalık ve eksiklik yapılmamaya çalışılmalıdır. Çünkü Naşî usulünde adet uzerinde vukuf esaslardandır.)

Hatm-i Hâcegân'ın Yapılışı

Hatim Çavuşu arkadaşları daire şeklinde namazda oturur gibi dizer. Hatim çavuşu tarafından toplam ***100 adet küçük 11 adet büyük taş*** alınır.

11 büyük taştan bir tanesi Hatim Hocasının önüne, 6 adedi sağ tarafa, 4 adedi de sol tarafa ayrılır.

100 adet küçük taştan 79 adedi hatim hocasının sağ tarafından itibaren, çavuş tarafından ihvana dağıtılır. 21 adet küçük taş Hatim Hocasının elinde kalır.

Duasını okur.

Daha sonra Hatim Hocası hatm-i haceganı okutmaya başlar. Hatim hocası sesli, diğerleri de içinden

5 defa 'Estağfirullah' dedikten sonra, orada bulunan herkes içinden son Estağfirullah'ı

اَسْتَــغْـفِـرُ الله

'el-azim, el-kerim, er-rahim, el-hayy-ul kayyum ve gaffara'z-zunûbe ve etûbu ileyhe, ya rabbiğ firlî'

اَلـعَـظيم اَلـكريم اَلرَّحيم اَلــحَىُّ القـيُّومُ وَ غَـفَّارَ الذُّنُوبَ وَاَتُوبُ اِلَيْهِ يَاَ رَبّى اغْفِرْ لِى

birlikte denir.

Sonra Hatim Hocası da dâhil olarak sağ taraftan itibaren 7 kişi içlerinden besmele ile birlikte Fatiha suresini okurlar.

Sonra hatim hocası

صَلَـوَاتِ شَرِيفَة

'Salâvat-ı Şerifeh'

Der, herkes kendi elindeki taş adedince içinden salâvat-ı şerifeyi

(Allahümme salli ve sellim ala seyyidina Muhammedin ve ala âli seyyidina Muhammedin bi adedi ilmik) okur.

اَللّــهُمَّ صَلِّ وَسَـلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى سَــيِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى الِ سَـيِّدِنا مُحَمَّدٍ في كُلِّ لَمْحَةٍ وَ نَفَسٍ بِعَدَدِ عِلْمِكْ

Hatim Hocası da elindeki 21 adet küçük taşa salâvat-ı şerife okuyunca salâvat-ı şerife 100 adede tamamlanmış olur. Bu arada ihvan rabıta halini alır.

Daha sonra hatim Hocası ***'Elem Neşrahleke-i Şerîf'*** der, orada bulunanlar içlerinden besmele ile beraber ellerindeki taş adedince *'İnşirah Suresini'* okurlar. Bu da 79 adet olmuş olur.

Daha sonra hatim Hocası elindeki 21 adet küçük taştan bir kaç tanesini kendine bırakıp, geri kalanını çavuşa verir. O da hatim Hocasının, sol tarafından itibaren o taşları ihvana dağıtır.

Daha sonra Hatim Hocası sesli bir şekilde ***'İhlâs-ı Şerif'*** der ve herkes içinden besmele ile beraber elindeki taş adedince *'İhlâs Suresini'* okur.

Her bir seferinde hatim memuru da 10 Adet büyük taştan 1 tanesini diğer tarafa koyar, bu işlem 10 defa tekrarlanır. Her bir büyük taşa 100 adet İhlâs Suresi okunduğu için 1000 adet İhlâs Suresi okunmuş olur. Daha sonra Hatim Hocası dâhil sol taraftaki 7 kişi içinden besmele ile beraber ***'Fatiha Suresini'*** okur.

Daha sonra Hatim Hocası ***'Salâvat-i Şerifeh'*** der, herkes içinden elindeki taş adedince yani toplam 100 adet 'Salâvat-ı şerife' okur.

Daha sonra kıraati düzgün bir kişi tarafından 'Al-i İmran Suresi, 7'

رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً

إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ {٨}

Ayeti okunur. Sonra taşlar, çavuş tarafından sol taraftan itibaren toplanmaya başlar, bu arada da Hatim Hocası kendi içinden, okunan ayet-i kerime ve salâvat-ı şerife ve hatm-i hacegândan hâsıl olan sevabı belli bir düzenle hediye eder ve torbaya toplanmış taşları ses verecek şekilde yere bırakır. Dileyen gözünü açar. Böylelikle hatm-i hâcegan bitmiş olur.

Sonra Silsile-i şerif okunur.

Hatimden sonra tatlı bir şeyin ikramı şerbet, lokum, helva vb. uygundur.

Hatm-i Hâcegân'ın Fazileti

Hatm-i Hacegân hakkında birçok faziletler olduğu rivayet edilir.

1-O memleket afattan emin olur Yetrnişbin melâike hazır olur

2-Piranların ruhaniyyeti okuyanlardan razı olur

3-Pirânın manevi sofrasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NAKŞÎ ISTILAHLARI[6]

Sâdât-ı kiram Hazarâtının büyük hakîkatleri anlamakta kullandıkları bazı ıstılahlar vardır ki, onların yoluna sülük edenlerin bu ıstılahları iyi bilmeleri ve gereğince amel etmeleri lâzımdır.

Bu en büyük tarîkat Mâverâunnehir beldelerinde zuhur edip bu belde büyükleri de umumiyetle farsça konuşmaları sebebi ile bu ıstılahlar fârisîdir. Bu yüksek manâlı kelimeler (11) kelime olup, Hâce Abdülhâlık Gocdevânî (k.s.) Hazretlerine aittir. Tarîkat-ı Aliyye-i Nakşibendiyye'ye sülük edenlere her zaman rehber olacak kelimelerdir.

Tarikatın temel ölçülerini temsil, kemâl yolunun muhteşem planını 8 düstur teşkil eder:

1 — *Huş der dem. .*

2 — *Nazar ber kadem..*

3 — *Sefer der vatan..*

4 — *Halvet der encümen..*

5 — *Yad- Kerd..*

6 — *Baz-ı Keşt..*

7 — *Nigah-ı Daşt,.*

8 — *Yad-ı Daşt..*

Ayrıca sayılan sekize 3 düstur daha ilave edilmiştir.

1 — *Vukuf-u zamânî..*

2 — *Vukuf-u adedî..*

3 — *Vukuf-u kalbî..*

Bunlarla beraber hepsi 11 dir.

1— VUKÛF-U ZAMÂNÎ .

Vukûf: Bilme, haberli olma.

İhvan, üzerinden geçen zamana muttali' olmalıdır, hem nasıl bir zamanda bulunduğunu, hem de içinde bulunduğu zamanı iyi bilip, değerlendirip değerlendiremediğini araştırmalı, kendini sık sık yoklamalıdır:

İçinde bulunduğu zaman içinde kendi durumu nedir? Huzurda mıdır? Huzur içinde midir? Şükür mü etmektedir, kendi helakine sebep olacak bir gaflet içinde midir?

İhvan, bütün varlığıyla maksûd-i aslîsine teveccüh etmediği bir ânın üzerinden geçmesine,

[6]—Bu kısım Muhammed b. Abdullah Hani, *Âdâb*, trc. Ali Hüsrevoğlu, İstanbul, 1980, s.251–261 deki bölümden ve Reşahat adlı kitabdan faydalanarak yazılmıştır.

Allah'tan gafil olarak bir tek nefes yaşamamasına dikkat etmeli, bütün gücüyle her an SAHV (Manen uyanıklık) halinde bulunmaya gayret etmelidir. Bilmelidir ki, el-ALÎM ve el-HABÎR olan Allah Teâlâ onu ihata etmiştir. İhvan Allah Teâlâ'nın her an gördüğünü hesaba katmadan hiç bir amel işleyemez. Çünkü Allah Teâlâ;

'Allah, gözlerin hâin bakışını ve sadırların gizlemekte olduğu her şeyî bilir.'[7]

'Ne yerde, ne gökte zerre miskâl hiç bir şey Rabb'ından uzak ve gizli kalmaz.'[8]

'Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur.'[9]

Bunun için ihvan her gece ve gündüzün ve her gün işlediği amellerini ne şekilde işlediğini birer birer muhasebe etmeli, güzel amelleri kendine müyesser kılan Allah Teâlâ'ya şükredip daha güzellerini ziyadesiyle beraber temenni etmeli, çirkinleri için tevbe ve istiğfar edip nedamet ederek Allah Teâlâ'dan bilmeli ve O'na yönelmeli, şayet uyanamazsa bir gün muhakkak ona döneceğini bilmelidir.

Vukûf-i zamânî kelimesinden anlayacağımızın hulâsası, ihvan yakînen bilmelidir ki, Allah Teâlâ her an onun yanında hâzır ve nazırdır. Ubûdiyyet haddini aşmamalı, yani kendi kul olduğunu bilip mâsıyetlere karşı her an uyanık bulunmalı, mabuduna vâsıl oluncaya kadar bu hâli bırakmamalıdır. Bu, ihvanı yakîne erdirir.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"Müridin bütün uğraşma ve didinmelerini neticeye bağlayan ve onu muradına eriştirmekte en büyük müessirlerden biri olan "Vukuf-u Zamanî", insanın her an kendi halini bilmesi halinin şükrü mü, özrü mü gerektirdiğini anlaması demektir."

Şah-ı Nakşibend (k.s)

"Bahaeddini Nakşibend (k.s) Hazretleri, bize, kabz (sıkışma) halinde istiğfar; bast (genişleme) halinde de şükür ile emir buyurmuşlardır. İşte bu iki hale dikkat ve riayet "Vukuf-u Zamanî" dir."

Yakup Çerhî (k.s)

"Müridin olanca kâr binası, "Vukuf-u Zamanî" işinde saat üzerine kurulmuştur. Yani müridin halindeki nizam, vaktini muhafaza etmeğe bağlıdır. Ta ki, aldığı her nefes, huzur ile mi, gafletle mi geçmektedir, bilsin..

"Vukuf-u Zamanî" tasavvuf büyüklerince nefs murakabe ve muhasebesinden ibarettir. "Muhasebe, her geçen saatin huzur veya gaflet noktasından hesaplanmasıdır. Eğer vaziyette noksan varsa "Baz-ı Geşt" usulüne sarılıp amele yeniden başlanması lazımdır."

Hace (k.s) Hazretleri

2—VUKÛF-U ADEDİ:

Zikir sayısına dikkat ve riayet demektir. İhvan zikrini yaparken adedine dikkat etmeli, mürşidinin verdiği adede riayet etmelidir.

Bu adede riâyetle beraber zikrin verilen miktar yapılmasından ibarettir. Yoksa mücerret aded değildir. Bu, gönlü vesvese ve tefrikadan korumak içindir.

Hacegân yolunda "Vukuf-u Adedî", mücerret sayı saymak değil, sayı çerçevesi içinde kalbî zikri derinleştirmektir. Gerektir ki bir nefeste, 3, 5, 7 veya 21 defa Allah ismi zikredilsin ve bu kemiyet ölçüleri mutlaka tek rakamlarla bitsin..

Hace Bahaeddin-i Nakşibend (k.s) Hazretleri, kalbi zikirde sayıya dikkat ve riayetin dağınık "havâtır" ı toplayıp sildiğine işaret ederler.

---

[7]—(Gâfir, 19)
[8]—(Yunus, 61)
[9]—(Zümer, 63)

Sâdât-ı Kiram Hazarâtınnın bazıları demişlerdir ki : "Vukûf-i Adedî" zikirde şart değildir. Burada esas olan kalbin mezkûr (Zikredilen) ile beraber olmasıdır: Huzur halinde bulunmasıdır ki zikrin fâydası ve eseri görünsün. Bu da ***'NEFY'*** ederken beşerî varlığın (Güneş varken yıldızların kaybolduğu gibi) yok olması, ***'İSBÂT'*** yaparken de' ilâhî cezbe eserlerinin çıkmasıdır.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"Vukuf-u Adedî" denilen hassa, Ledün ilminin ilk mertebesidir. Bu görüşten murad, başlangıçta bulunanlara ait tasarruf ve cezbe eserleri olmak gerektir."

Hace Bahaeddin-i Nakşibend (k.s) Hazretleri

"Dava kemiyette değil, keyfiyette çok zikirdir. Yani huzur ve şuurla çok zikir. . Kemiyet ne kadar fazla olursa olsun. eseri has olmayınca boşuna yorgunluk demektir. Zikrin eseri, Tevhit Kelimesindeki nefy kısmında beşerî vücudun yokluğa karıştığına, ispat kısmında da ülûhiyet cezbelerinden bir tecelli göründüğüne delâlet eden hallerle meydana çıkar."

"Öyle bir halet ve keyfiyet ki, yakınlık ve Ledün ilminin başlangıcı onda tecelli eder. "Vukuf-u Adedî" nin Ledün ilminde başlangıç noktası olduğu, Mutlak Bir'in aleminde belirmesi sırrından haber vermesiyledir. "Vahid"in, esasta, sayılara çekirdek teşkil etmesi gibi.."

Hace Alaeddin Attar (k.s) Hazretleri

3—VUKUF-U KALBİ :

İki manası vardır. Birinci manası, Zâkir zikrederken kalbinin zikredilene vâkıf olmasıdır. Yani zakirin her an Allah Teâlâ'yı "Yad Daşt" nev'inden bilmesidir.

Zikrederken her ân murakebe halinde olmalı, bu hâlini kaybetmemeye çalışmalıdır. Sâdât-ı Kiram Hazarâtı (vukûf-i kalbî) nin zikirde şart olduğunu söylerler. Zâkir esnâ-yı zikirde kalbine hâkim ve sahip olmalı, ona o kadar vâkıf olmalı ki orada Allah Teâlâ'dan başka bir şey bulmasın.

ikinci mana :

Zakirin gönüle yönelmesi. . Kalb, sol memenin altında bir et parçası. Ona kalb denmesinin sebebi fikirlerin, düşüncelerin ve niyetlerin değişmesi itibariyle çekip çeviren, değiştiren kuvvetin mahalli olmasındandır. Ona vâkıf olmak demek, onun ne halde bulunduğunu her ân murakabe etmektir: Zikirle meşgul mü, değil mi? ve kişi her ân kalbindekini mülâhaza etmeli, kalbinde gaflete açık bir kapı, bir delik bulunmamalıdır. Hazreti Hâce Muhammed Nakşibend (k.s.) bilhassa (Vukûf-i kalbî) üzerinde durur ve ona dikkat ederdi.

Bir ayet gereğince, Allah Teâlâ her yerde hazırken nasıl Kabe'ye dönülerek ona el açılıyorsa, can ve gönül kabesi kalbe yönelmek suretiyle yol bulunuyor ve onsuz olmuyor. Zira insan, içinde bulunduğu taayyün suretleri ve hayvanî ruhu bakımından istikametlerin zindanında mahpustur. Ama, yine aynı insan, öz hakikatiyle cihet ve istikametlerin dışındadır. Bu bakımdan cihet ve istikametin esiri, cihetsizliği yine cihette aramak zorunda kalıyor.' Ve yine bu bakımdan mecaz, yoluyle gönül denilen et parçası da ruh hakikatinin nişanesi ve bir nevi cihet tayini noktası oluyor. Hakikate yol için bu mecaz noktasına yönelmek ve Ledün ilminin anahtarını onda bulmak gerekmektedir.

Bu hususta Hoca übeydullah (k.s) Hazretleri buyururlar ki:

"Vukuf-u Kalbî" Allah Teâlâ'dan agah olmakta bir gönül halidir. öyle ki, gönülde, Allah Teâlâ'dan başka hiç bir şey olmayacak..

Zikirde zikredilenden âgâh ve gönlü ona inhisar ettirmek. . Bu agâhlığa, görüş, eriş, vücut ve "Vukuf-u Kalbî" derler."

4—HÛŞ DER DEM :

Hûş: Akıl.

Der: İçinde manasında zarf (Bağlaç)

Dem: Zaman, Nefis.

Akıl sahibi ihvana gerektir ki, alıp verdiği hiç bir nefeste gaflet etmemelidir. Her ân Allah Teâlâ ile beraber olmanın şuuruna ancak böyle erilebilir. Ancak nefeslerini gaflet içinde alıp vermekten kendini muhafaza eden kimsenin kalbi Allah Teâlâ ile huzur halinde olabilir. Nefes alıp verirken kalbin Allah ile huzurda olması demek, nefesleri Allah'a ita-atla ihya etmek, Allah Teâlâ'ya ibâdet suretiyle onları ihya ederek, Allah Teâlâ'ya vâsıl etmektir. Kalb Allah Teâlâ ile huzurda iken girip çıkan her nefes ihya edilmiştir ve Allah Teâlâ'ya gönderilmiştir. Gafletle alınıp verilen her nefes de öldürülmüştür, Allah Teâlâ'ya varmamıştır.

'Hûş der dem' : Her nefes uyanık olmak, zâkirin zikrederken Allah Teâlâ'dan gafil olmaması demektir. Çünkü zikirden maksat, zikrettiğinin mânâsını düşünerek mezkûre vâsıl olmaktır. Mânâsını düşünürse mânâsının tecellîsine mazhar olur. Bu da ancak nefeslerini gafletle alıp vermekten kurtulmakla olur. Nefesleri gafletten kurtarmak kalbi huzura erdirir. Huzura eren ise Hakk Subhânehû ve Teâlâ Hazretlerinin tecelliyatını her ân müşahede eder. Onun tecelliyâtı ise mahlûkâtın nefesleri adedincedir. Nefeslerini gafletten kurtaran kimse artık her ân Allah Teâlâ ile beraberdir. Her ân onun tecelliyatını müşahede eder. Gafletten kurtulup her nefes uyanık olmak çok zordur. Bunun için gaflet edildiği zaman derhal istiğfar etmen gerekir. Hasenat işlemeğe gayret gösterip o gafletin bıraktığı izleri izâle etmeğe çalışmalıdır.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"Bir nefesten bir nefese geçerken asla gaflete düşmemek ve huzurda olmaktır"

Mevlana Sadettin Kaşgarî (k.s)

"Bu yolda nefesi muhafaza ve ona riayet etmeği mühim tutmuşlardır. Gerektir ki her nefes huzur ve bilgi ile alınıp verilsin.. Nefesini koruyamayanlara yolunu şaşırmış gözüyle bakarlar."

Hace Ubeydullah (k.s) Hazretleri

"Bu yolda terakkinin temeli nefes üzerindedir. Her nefeste hale bakmalı ve mazi ile istikbali düşünmekten uzak kalmamalıdır. Nefesin giriş ve çıkışında iki nefes arasını öyle muhafaza etmelidir ki hiç biri vücuda gafletle girip vücuttan gafletle çıkmasın.."

Şah Nakşibend (k.s)

"Allah Teâlâ'nın zat ismi "hâ – he" harfinden ibaret olup başındaki "elif" ve "lam" harfleri tarif edatıdır, işte her nefeste bu harf ve isim cereyan eder. Sahibi ister farkında olsun, ister olmasın. O şey ki, içinde o isim cereyan etmez, hayata müstehak değildir. Şu halde bütün canlıların nefes alış ve verişleri, bilen ve bilmeyen için hep o isimledir. Marifet yolcusuna düşen borç ise bu inceliği bilmek ve her nefeste Allah ile olarak huzuru elde tutmaktır."

Şeyh Necmeddin Kubrâ (k.s)

5 — NAZAR BER - KADEM:

Nazar: Bakış

Ber: Üzerinde manasında Zarf

Kadem: Ayak.

İhvan yolda yürürken ayaklarına bakarak yürümesidir ki, gözü etrafa takılmasın. Çünkü ayaklarının ucuna bakarak yürümezse gözü etrafa takılır, bu ise kalbi perdeler. Kalpteki perdelerin çoğu bir takım resimler, suretledir ki nazar (Bakmak) yoluyla kalpte yer eder. Bunun için ihvan yolda yürürken gözü şurada burada gezerse zikirden perdelenir, çünkü yeni başlamış zâkirin nazarı bir yere takılırsa kalbini meşgul eder, derhal tefrikaya, vesveseye tutulur. Çünkü kalbini muhafaza edecek kadar kuvvet kazanmamıştır. Vesveseye ve tefrikaya karşı zâyıf bir haldedir. Bunun için bilhassa her kişinin yüzlerine bakmamalıdır.

Sûfiyye Hazarâtına göre ağyarın yüzüne bakmak büyük zararlara yol açar. Çünkü safî kalpler, cilalanmış aynalar gibidir. İhvan bir buğday tarlasında dolu ve boş başak gibidir ki, dolu başak başını öne eğmiştir, diğeri boş olduğu için dimdik durmaktadır Eğer dışarıdaki herkesin yüzüne bakılırsa

onların katı kalplerinin kasveti, kötü ahlâkları, fasit fikirleri aynen ihvanın kalbine akseder. Bu ise ihvan için son derece tehlikelidir. Bir de güzellerin yüzlerine bakmamalıdır. Çünkü fitneye tutulur. Çünkü

'Bakmak, şeytanın oklarından bir oktur.'[10] Kime bu ok isabet ederse o, Allah Teâlâ yolunda fitneye düşmüş olur. İhvan bu oktan kurtulmak için gözleri yerde (Ayaklarının ucuna bakarak) yürümelidir.

(Nazar ber kadem) sözü, himmet yüceliğini; yüksek himmetli olmayı ne güzel anlatır ! Şöyle ki :

İhvan-i tarîk-ı Hakk olan insân-i kâmil, Allah Teâlâ Hazretlerinden başkasına nazar etmez. Çünkü mâsivâdan alâkasını kesme yolundadır. Nasıl süratle koşan bir kimse sadece ayaklarına bakarsa ihvan de yarı yoldan dönmemek için zahiren ve bâtınen Hakk'a tahsîs-ı nazar etmelidir. Ayrıca tevazu erbabı olan zatlar ayaklarına bakarak yürürler. AAütekebbir, burnu büyük kimseler de dimdik yürürler.

Bu, ayrıca Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yürüyüş şeklidir ki, yürürken sağa sola bakmaz, ayaklarının ucuna bakarak yürür, sanki yokuştan iniyormuş gibi sür'atle yürürlerdi. Efendimiz sallallâhü aleyhi ve selleme tabi' olan ihvan de aynı şekilde yürümelidir.

6 — SEFER DER -VATAN:

Sefer: Yolculuk

Der: İçinde manasında zarf.

Vatan: Allah Teâlâ, Ruhun asıl yurdu, güzel sıfatlar.

Halk arasında sefer, bir beldeden bir başka beldeye gitmektir. Vatan ise, insanın ikâmet ettiği ev yahut memlekettir. ***'Sefer Der Vatan'*** sözünün manası, ihvanın seferi, âlem-i Halktan, Hakk'a olmalıdır. Hazreti İbrâhîm Halîlullah aleyhisselâm'ın işaret ettiği gibi ki:

'Ben Rabbım'a gidiyorum'[11] demiştir.

İhvan içinde bulunduğu manevî hâli kâfî görmeyip daha güzel, daha fazla hasenat ile dolu bir hâle sefer etmelidir. Yahut bir makamdan bir yüksek makama yükselmeye gayret etmelidir.

Meşâyih-i Kiram Hazarâtı ihvanları zahirî seferden men' etmişlerdir. Çünkü meşakkati çoktur, mihnetlidir. Sülük yolunda, tarîk-i Hakk'da rizâ-yı Hakk'a muhalif iş tutma ihtimâli çoktur. Sefer, Farzları ve Sünnetleri terk etmeğe her zaman müsaittir. Bu ise ihvanların kalplerini tefrika ve vesvese ile harâb eder. Kemâle eren mürşidler ise bu meşakkatin te'sîri altında kalmayıp Allah Teâlâ'dan gafil bulunmayacakları için yol meşakkatinin te'sîri altında kalmazlar. Bilakis bu daha fazla terakkî etmelerine sebep olur. Dereceleri yükselir. Hem seferin mihnetle meşakkatlerine tahammül ederler, hem de gittikleri yerlerde irşadda bulunurlar. Selef-i sâlihîn Hazarâtı, gönüllerin bir yeri vatan etmeye meyil edip insanlarla ülfetleri ileri gittiği zaman, kendilerine onlardan gelen âdetleri bırakıp rahatlarını terk etmek, insanlarla aşırı ülfetten kurtulmak için sefer ederler ki, kendileri için tecerrüd-i tâm hâsıl olup en yüksek makamlara vâsıl olsunlar.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"İhvan hevâ ve şehvetini terk edip Allah Teâlâ'ya ibâdet ve itâat'e dönmesi lâzımdır. 'Sefer der – Vatan' sözünden murat, bir beldeden diğer bir beldeye sefer etmek değil, insanın kendi iç âleminde Allah Teâlâ'ya dönüş yapmasıdır. Erbâb-ı sülük, zahirî seferi bir mürşid-i kâmil'i bulduğu zaman onun her emrini Lâyıkıyla yerine getirmek için kapısına bağlanır ve zahirî seferi bırakır. Bâtınî seferine başlar. Ona ancak bundan sonra mürîd denilebilir."

Ebû Osman El-Mağribî (k.s.) Hazretleri

"Bütün hayır ye bereketlerin anahtarları mürîd olduğun yerde sabır etmendedir. Mürîd denilecek hale gelinceye kadar o kapıda sabredeceksin. Sen o hale gelince bereket zahir olur. Artık sen Allah

---

[10]—Hadîs-i Kudsînin tamamı şöyledir:

"Harama bakmak iblîs'in oklarından bir oktur ki, her kim benden korkarak onu bırakırsa, zevkine bedel ona bir îman veririm ki onun halâvetini kalbinde duyar." (Hâkim, Taberânî)

[11]—(Sâffat,99)

Teâlâ'ya doğru sefer etmeye başlamışsın demektir. Zahirde sefer etmişsin veya etmemişsin bir şey fark etmez."

Şeyh Hakîm Tirmizî (k.s.) Hazretleri

"Vatana kavuştuktan sonra sefer vâki olursa, bu yolculuk vatanın kendi içinde olur. Kaldı ki 'Sefer der-vatan' Nakşibendiye büyüklerinin (kaddesallahu Teâlâ Esrârehüm) temel sözlerinden birisidir.

Bu tarikatta bu seferi, daha bidayette (başlangıçta) tattırırlar. Nihayeti bidayete yerleştirdikleri buradan belli olur.

Bu yolun yolcularından dilediklerini 'Meczûb-i sâlik' yaparlar, yani meczupları sâlikler haline getirirler. Bunları önce âfâkî seyre atarlar, insanın dışında ilerletirler. 'Seyr-i âfâkî' denilen bu dış yolculuk bittikten sonra 'Seyr-i enfüsî' denilen insanın içindeki yolculuğa başlatırlar. 'Sefer der-vatan' tâbiri işte bu ikinci yolculuk demektir."

İmâm Rabbânî (78. Mektup)

7 — HALVET DER - ENCÜMEN :

Halvet: Sâliklerin ibâdet için çekildikleri tenhâ yer demektir. Yalnızlık

Der: İçinde manasında zarf.

Encümen:İnsanların toplu bulundukları yer, yahut topluluk manasınadır. İstekler,

'Halvet der–encümen' ıstılahının mânâsı; ihvan halk içinde, İnsanlar arasında iken her ân Allah Teâlâ ile beraber olmalıdır. 'Herkesle beraber fakat yalnız' sözü bunu anlatır. Bu durumda 'Halvet Der Encümen', murakabe mânâsına gelir.

İhvan, insanlarla beraber olmasına rağmen insanların onun kalbine muttali' olmaması lâzımdır. O, Allah Teâlâ ile beraber olmalı fakat bunu etrafına sezdirmemelidir.

Yine ihvan zikr-i kalbî'ye müstağrak olmalı, o kadar ki, çarşıya girdiği zaman insanların gürültüsünü duymayacak hale gelmelidir. Zikr-i Hakk kalbin hakikatini istilâ etmiş olmalıdır.

'Halvet Der Encümen' Kelimesinden anlaşılacak bir başka mânâ da şudur: Bu yola sülük eden ihvan öyle bir yere intisâb etmelidir ki, nerede olursa olsun, insanlarla bir sürü muamelâtta bulunması onu Hakk'la beraber olmaktan alıkoymaz.' [12];

HALVET iki kısımdır.

Birincisi zahirî halvet ki, ihvanın evinde insanlardan ayrı bir yere çekilip orada âlem-i Melekût, âlem-i Şuhûd, âlem-i Ceberût'a muttali' olmak için oturup meşgul olmasıdır. Çünkü zahirî hislerin Duyuların çalışması durdurulduğu zaman batınî hisler Melekût âyetlerini ve Ceberut âleminin esrarını mükâşefe için hazır hâle gelir.

İkinci kısım halvet batınî halvettir ki, bu bâtının her ân esrâr-ı Hakk'ı müşahede hâlinde olmasıdır. Halkla muamelesi onu zahirî mütâlâadan ve batınî müşahededen alıkoymaz. İşte açık seçik anlaşılıyor ki Hakîkat-ı halvet budur. Bu halvet tarîk-i Nakşibendî'ye hâstır. Çünkü onlar zahirî mânâdaki bildiğimiz, halvete, bir köşeye çekilmezler, cemaatten ayrılmazlar.

Onların halveti kendi batınlarındadır: İnsanlarla toplu halde bulunurlarken kendi içlerinde halvet halindedirler.

Hace Bahaeddin Nakşibend (k.s) Hazretlerine sormuşlar:

— "Sizin tarikatınızın esası nedir? Buyurmuşlar:

— Halvet der encümen, toplulukta yalnızlıktır. Zahirde halk, batında hak ile olmak..

---

[12]—***"Öyle rical vardır ki, ne ticaret, ne de alış veriş onları zikrullah'tan alıkoyamaz."*** (Nûr, 37)

Ve buyurmuşlar :

— Bizim tarikatımızın esası sohbettir. Halktan uzaklaşmakta şöhret, şöhretteyse afet vardır. Hayr cemiyettedir; cemiyet de sohbette.. Elverir ki, her iki tarafın hakkı verilsin ve birinden birine saplanıp kalınmasın..”

Sâdât-t Kiram Hazarâtının halvetin bu türlüsünü tercîh etmelerinin sebebi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Sünnetine ittibâ’ etmek içindir. Çünkü o insanların içine girip onların hidâyetine çalışmayı bir köşeye çekilmeğe tercîh etmiştir ve buyurmuştur ki:

“İnsanların arasına karışıp onların ezasına sabreden mü’min, onların içine karışmayan ve bir köşeye çekilen mü’minden hayırlıdır.”

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

“Kâmil insan, kendisinden bir sürü kerametler sâdır olan kimse değil, bil’akis halk içine girip alış verişini yapan, maişetini kendisi temin eden, evlenen, insanlarla haşir neşir olan, bununla beraber bir ân Allah Teâlâ’dan gafil olmayan kimsedir.”

Şeyh Ebû Saîd’il-Harrâz (k.s.)

“Toplulukta yalnızlık şudur : Zikir insanı öyle kaplayacak insan kendisini zikre öyle verecek ki, en kalabalık ve şamatalı yere girse hiç bir şey işitemez olacak..”

Hace Evliya-yı Kebir (k.s)

“İnsan kendisini topyekûn zikre verse, beş altı günde öyle bir mertebeye erişir ki, halkın çağrıştığı ve birbiriyle didiştiği hep zikir görünür. Kendi konuştukları da..”

Hoca Ubeydullah (k.s) Hazretleri

“Bu Tarikat-ı aliyenin bir başka hususiyeti de “Halvet der-encümen”dir. Başkaları arasında yalnız imiş gibi olmak demektir ve “Sefer der-vatan”dan hasıl olur. Sefer der-vatan müyesser olunca, başkaları arasında zihnin dağılması da vatan gibi yalnızlığa sefer eder. Âfâki dağınıklıklar kalbe sızamaz. Bu yalnızlık diğer tarikatlarda ancak müntehâda, sona varanlarda müyesser olur. Fakat bu Tarikat-ı aliye’de başlangıçta hasıl olduğundan, bu yola mahsus sayılmıştır.“Halvet der-encümen” demek, vatanî halvet kapılarını kapamak, pencerelerini örmek demektir. Yani herkesin arasında hiç kimseye iltifat etmeyecek, hiç kimse ile muhatap olup konuşmayacak. Bu demek değildir ki gözlerini yumacak, duygularını zorla muattal bırakacak. Hayır! Böyle bir şey bu Tarikat-ı aliye’de yoktur. Kardeşim! Bütün bu zorlamalar, yolun başında ve ortasında olur. Sona varanların bunlar için kendini zorlaması gerekmez. Herkesin arasında iken kalbini toparlamıştır, gaflet arasında iken huzurdadır.”

İmâm Rabbânî *(k.s)* (221. Mektup)

8 — YÂD- KERD :

Yâd: Zikir. Allah, Nefy ü İsbat vb.

Kerd: Zikretmek demektir. Aslı Kerden’ dir. Kolay okunsun diye sonundaki nun düşürülmüştür.

Zikri, kalb ve dil ile daima tekrarlamak demektir.

İhvan murakabe mertebesine geldikten sonra zikrini ***‘Nefy ü İsbât’*** yoluyla yapmalıdır. Her gün belirli bir aded buna devam eder. (5.000 veya 10.000 kadar.) Bu mertebede ***‘Nefy ü İsbât’*** ile zikrin lisanla yapılmasının şart olduğu beyan edildi. Çünkü kalp, unsurlara bağlı olması sebebiyle, unsurların te’sîriyle paslanabilir, ***‘Nefy ü İsbât’*** lisanla yapılınca bu paslar zail olur; murakabe noktasından müşahede mertebesine yükselir.

(Yâd Kerd) Istılahının bir başka mânâsı; Zikr-i daimî içinde olmaktır. Kalble veya lisanla olsun, İsm-i Zât veya bir başka zikir, veya ***‘Nefy ü İsbât’*** şeklinde yapılmış olsun müsâvîdir. Maksat zikrin kesintisiz devam etmesidir. Zikredilenle (Allah Teâlâ ile) ancak bu şekilde huzura varılır. Bu ıstılahın

bir başka mânâsı, gaflete mahal bırakmadan, gaflet etmeden zikre devam etmektir. Çünkü Allah Teâlâ

'Unuttuğun zaman Rabbini zikret.' [13] buyurmuştur.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"Zikir talimin usulü şöyledir ki, Şeyh kalbiyle tevhid kelimesini söylerken, mürid kendi kalbini hazırlayacak ve şeyhin yüreğine karşı tutup gözlerini yumacak, dilini damağına yapıştıracak, dişlerini sıkacak, nefesini tutacak ve yalnız kalbiyle zikre başlayacak.. Nefesini hapsetmekte sabır gösterecek ve bir nefeste üç kere tevhid kelimesini çekecek. . Böylece zikrin halavetini kalbinde arayacak.."

Mevlana Sadettin Kaşgarî (k.s)

"Zikirden murad, kalbin Allah Teâlâ'dan bilgi edinmesidir. Bu bilgi meydana gelince zikir yerini buldu demektir. Eğer gönül ehli sohbetinde bu bilgi meydana gelmezse zikre devam etmek lazımdır. Zikirde en kolay ve sağlam yol, nefesini göbeği altında hapsedip dudağını dudağına ve dilini damağına yapıştırmak suretiyle olandır. Kalbin hakikati o duygu ve anlayış merkezi olmaktır ki, her tarafa yönelir, dünyayı ve dünya işlerini hep o düşünür ve göz açıp kapayıncaya kadar yerleri, gökleri ve bütün âlemleri dolaşır, işte onu bütün fikirlerden caydırıp, tiksindirip, yürek dediğimiz maddî et parçasına döndürmek ve zikirle bağlamak lazımdır. O türlü ki, Tevhid Kelimesindeki (lâ) hecesini yukarıya çekip (ilahe) lafzını sağ tarafına atarak (illallah) kelimesini şiddet ve kuvvetle kalbe indirerek, yükleyerek. . öyle ki; zikrin harareti bütün vücuda yayılmış hissetmeli ve o hararet içinde erimeli. . Tevhit kelimesinin nefy tâbir olunan "lâ ilâhe" kısmında, mürid, kendi vücudiyle beraber mutlak bir yokluğa dalacak, ispat kısmında "illallah" ise varlığı yalnız Allah Teâlâ'ya tahsis edecektir. Mürid bütün zamanını bu zikre bağlayacak ve hiç bir faaliyet kalbin atışı gibi onu bu zikrinden alıkoyamayacaktır. Nihayet zikr kalbin zarurî sıfatı haline gelecektir.

Kalb, üç köşeli bir et parçası şeklindedir ki, sol memenin altındadır ve insan hakikatinin toplu merkezidir. Bu et parçası öyle bir kelimedir ki, toplu hakikat onun manasıdır. Toplu insan hakikati de öyle bir özdür ki, bütün kainat onun mufassal ifadesidir. Her yemişin çekirdeğinde kendi ağacı öz halinde bulunduğu gibi, kalpte de bütün kainat özleştirilmiştir. Hasılı, kalb, bütün mevcutların hülasa halinde nüshası ve sonsuz sırların toplanma noktasıdır. Kalbe yol bulan murada erer, ona yol bulmak da gönül ehlinin hizmetine erişmekle olur. O zaman müride öyle bir keyfiyet yüz gösterir ki, eşya ve hadiselerin dedikodusundan kurtulup can ve gönül sohbetine ve Allah bilgisine erer. Hiç bir zahmet ve meşakkat çekmeksizin de Allah'tan gayri ne varsa onlardan el çeker. Eşyanın terkindeki hikmeti, hürriyeti, zikr hakikatim mürid o zaman anlar."

Hoca Ubeydullah (k.s) Hazretleri

9 —BAZ KEŞT:

Baz: Dönmek. Hatırlamak. Tekrar

Keşt: Seyir ve temaşa etmek, düşünmek. Aslı keşten'dir. Kolay okunsun diye sonundaki nun düşürülmüştür.

Zikirde ihtiyarsızca hatıra gelen, iyi ve kötü her fikri nefyetmek, kovmaktır. Zâkir ***'Nefy ü İsbât'*** yaparken nefesini salıverdiği vakit söylediği kelime-i Şerîfe'nin mânâsını düşünmeli,

Zikirde kalbin "***Maksûdum ancak sensin! Ve matlûbum ancak senin rızândır.*** *Başka hiç bir şey değil!.*" itminanına ermesi şarttır. Gaibde başka alakalara yer kaldıkça böyle bir itminan teşekkül edemez ve zikr halis olamaz. Başlangıçta bu itminana erilemese de yine zikri bırakmamak ve bu his elde edilinceye kadar zikre devam etmek gerekir.

"Allah'ım! Maksûdum ancak sensin! Ve matlûbum ancak senin rızândır!" Derken Nefy ü İsbât'ın mânâsını kuvvetlendirilmiş olur. Bu, zâkirin kalbinde Tevhid hakîkatinin sırrını yerleştirir. O hale gelir ki nazarından bütün mahlûkat silinir, sadece Hakkı görür. Allah Teâlâ'nın vücûdu (Varlığı)

---

[13]— (Kehf, 24)

zahir olur. Hâcegân-ı Nakşibendiyyenin ihvanlara bunu bilhassa emretmelerinin sebebi budur. İhvan zikr ediyorsa zikrinin mânâsını düşünecektir. Sırr-ı Tevhîde böyle erer. Tecrîd ve tefrîde böyle vâsıl olur.

Bâz Keşt ıstılahının bir başka mânâsı, zâkirin zikr esnasında Allah Teâlâ'yı lâyıkıyla zikretmekten âciz olduğunu ve kusurlarını Allah Teâlâ'ya ârz etmesidir. Çünkü Allah Teâlâ'nın yardımı olmadan hiç bir kimse onu hakkıyla zikredemez. Büyüklerimiz;

'Seni tenzih ederiz! Lâyık olduğun şekilde zikredemedik seni ey Mezkûr!' Diye acziyetlerini açığa vurmuşlardır. Zâkir bütün varlığı ile zikredip Rabbi de onu zikretmedikçe onunla huzura varamaz. Onun inayeti olmadan hiç bir kimse O'nu hakkıyla zikredemez, zikrin esrarını anlayamaz. Ona vâsıl olmak müyesser olmaz. Bunun için 'Bâz Keşt' kelimesiyle anlatılmak istenen şey, zâkirin zikr esnasında her ân Allah Teâlâ'a rucû' etmesi gerektiğidir ki zikr ile mezkûre böyle erişilir.

Bu konuda Mevlana Aliyüddin (k.s) buyurur ki:

"Başlangıçta ilk zikir emrini aldığım zaman "Allah Teâlâ'm, benim muradım sensin, senin rızandır; başka hiç bir şey değil!" fikrini benimsemedim, böyle bir iddiadan utandım. Zira bu iddiada sadık değildim. Yalan söylemiş olacaktım. Vaziyeti üstadıma anlattım. Dediler ki: *"insan bu sözde sadık olmasa bile yalanını hakikat haline getirinceye kadar onda sabit olmalıdır."* Sonradan işin hakikatini anladım. Tam doğruluk, işte, yalanı bile gerçeğe çevirmeğe bakan bu sebat ve ısrardadır.

10 — NİGAH DAŞT:

Nigah: Bakış, bakma, nazar, kalp

Daşten: Korumak. Aslı Daşten' dir. Kolay okunsun diye sonundaki nun düşürülmüştür.

Kalbi zararlı bakış ve düşüncelerden korumak demektir.

Zikri, ***'Nefy ü İsbât'*** şeklinde yaparken manayı düşünürken kalbi muhafaza etmektir ki, manasını düşüneceğim derken kalbine havâtır gelmesin. Eğer havâtırdan salim kalmazsa zikrin faydası hâsıl olmaz. Zikirden maksat ise mezkûr ile huzura varmaktır. Havâtırdan korunmazsa neye yarar?

İhvan kalbini her zaman havâtırdan muhafaza etmeye çalışmalıdır. Vukûf-i kalbî ıstılahında da aynı şey tafsilâtı ile anlatılmıştır.

"Havâtır"ın, yani kalbe ânî olarak gelen yabancı ve nefyi gereken his ve fikirlerin murakabesidir. Öyle ki, mürid, bin kere Allah Teâlâ'nın ismini andığı halde hatırına bir kere bile yabancı fikir gelmemelidir. Çeyrek saat da olsa kalbi havâtırdan muhafaza etmek çok zor bir iştir. Buna muvaffak olan kimse tasavvufun semeresini almıştır. Çünkü tasavvuf, kalbi havâtırın girmesinden, bir sürü fâsid fikirlerden muhafaza kuvveti demektir, kalbi sâfiyyetle muhafaza etmek demektir. Bu iki şeyi (Zikri ve muhafazayı) yapan, kalbinin hakîkatini bilmiş olur. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bunun için ***'Kendini bilen Rab'bını bilir'*** buyurmuştur.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

"Kırk sene kalbimin kapısında bekçilik yaptım, onu Allah Teâlâ',dan başkasına açmadım. Kalbim o hâle geldi ki, Allah'tan başkasını tanımaz oldum."

Şeyh Ebû Bekr'il-Kettânî (k.s.)

"Ben kalbimi on gece bekledim, muhafaza ettim, kalbim de beni yirmi sene muhafaza etti."

Bir büyük söylemiştir.

"Mürid, bir veya iki saat, hatta mümkün olduğu takdirde daha fazla zaman içinde kendisini «havâtır» dan korumalıdır."

Mevlana Sadeddin Kaşgarî (k.s) Hazretleri

"Nigah-ı Daşt o dereceye erişmelidir ki, güneşin doğuşundan batışına kadar müridin gönlüne hiç bir yabancı şey uğramamalıdır. öyle ki, insanda hayal kuvveti kendi kendini azletmiş hale gelmelidir."

Mevlana Kasım (k.s)

11— YÂD-I DAŞT:

Yâd: Allah Teâlâ, Allah Teâlâ'nın zikri

Daşt: Korumak. Aslı Daşten' dir. Kolay okunsun diye sonundaki nun düşürülmüştür.

Her an ve mekanda, vicdan ve zevk yoluyla Allah'tan haberli olmak halidir.

Zâkir ***'Nefy ü İsbât'*** zikrini yaparken habs-i nefes yaparak kalbini mezkûr ile huzura vardırmalıdır. İhvan her ne halde olursa olsun, kalbi her ân Allah Teâlâ ile huzur halinde bulunmadır. Bu bakımdan Yâd Dâşt ıstılahı murakabe ile aynı manaya gelir. Bunun bir başka manası kalbi, Zât tecellîsini müşahedeye her ân uyanık tutmaktır.

Zikirden hâsıl olan huzur, murakabe, sohbet ve rabıta, Yâd Dâşt ıstılâhıyla aynı mânâya gelir. Buradan hareket ederek diyebiliriz ki huzur, zât-ı ehadiyyetin nurlarını müşahede etmektir. Bunun için keyfiyyeti muhteliftir, çeşitli şekillerde zuhur eder, onu havastan başkası bilmez.

Bu mesele üzerinde bu yolun büyükleri buyuruyorlar ki:

Hace Ubeydullah (k.s), Yâd-Kerd, Baz-Geşt, Nigâh Daşt ve Yad-ı - Daşt ölçülerini şu şekilde açıklar.

—Yad-Kerd, zikirde tekellüf, mübalağayla ısrardan ibarettir.

—Baz-Geşt Allah Teâlâ'ya dönüş ve adım her anışta Allah Teâlâ'yı murad ediniştir.

—Nigah-Daşt, dille söylemeksizin Allah Teâlâ'ya dönüş halini muhafaza etmektir.

—Yad-Daşt ise Nigah-Daşt halini derinleştirmekten ve bilgiyle kullanmaktan ibarettir.

"Yâd-ı daşt en yüksek mertebedir. Ondan sonra mertebe yoktur."

İmâm Rabbânî (k.s)

DÖRT FAİDE

1-SOHBET

Mürşid-i Kamil İle sohbet Allah Teâlâ ile yapılmış demektir.

Sohbette kalplerde bir an ayrılık olmaz. muhalif fikirler hatıra gelmez. Ubudiyet, rububiyet ve hakikat fikirleri konuşulur. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetine ittiba edilir. Allah Teâlâ'dan konuşulur.

Sohbet büyükler ile yapıldığında büyüklerin sözlerinden konuşulur. Yeni intisab etmişler ile yapıldığında tarikat adabı ve usullerinden konuşulur. Büyüklerin hallerinden bahsedilmesi müridlerin hallerinin kemal seviyelerini mürşidlerin vasfına ulaştırmak içindir. Bu şekilde celal ve cemal sırları inkişaf edilir. Makamlarını ihtiyaçları miktarınca zikrin, riyazetin ve amellerin fazilet durumları anlatılır.

Velâyet ve nübüvvet sırları sohbet ile çıkar. Onun için ariflerin sohbeti Allah Teâlâ'nın sırlarına kavuşmada vesiledir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ'ya yakın lmak için mukarrebler ile sohbet etmeyi tavsiye etmiştir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Cebrail aleyhisselâm ile yaptığı 23 senelik sohbet ile kemal bulmuştur. Sahabede aynı bu şekilde sohbet ile yetişmiştir. Sohbet ile kavuşulan kemâlata zikir, riyazat ve ibadetle kavuşulmaz.

Sohbet adâbına uymak muhakkak gereklidir. Çünkü Allah Teâlâ oturmak ile eşdeğerdedir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ***"Kim Allah Teâlâ ile sohbet etmek istiyorsa, adabına riayet ederek Ehlullah ile sohbet etsin"*** buyurmuştur. Kim onların terbiyesine girerse feyizler ulaşır. Edebini muhafaza etmeyenlerin akibeti ise hüsrandır. Cüneyd-i Bağdadi kuddise sırruhu buyurdu ki;

"Kim bu taife ile oturursa ve edebine riayet etmez ise imanının nuru söner. Allah Teâlâ belalara düçar kılar."

Mürşid ile yapılan sohbete katılan abdestine ve taharetine dikkat etmeli ve tevbe istiğfar etmelidir. Çünkü feyzin artmasına sebep olur. Zelil ve zebunluk ile yokluk içinde olmalıdır. Oturmak içinde izinde almalıdır. İzin alamaz ise sohbete dahil olmayıp oradan ayrılmalı ve kalbini bozmamalıdır. Eğer izin alırsa bu seferde izinsiz konuşmamalıdır. Ne şekilde olursa olsun itiraz sahibi olmamalıdır. Sohbetin devamına gönlünü emre tabi kılmalı yönlendirici olmamalıdır.

MUHABBET

Bu yolun büyük işlerindendir. Kendine has nisbeti olandır. Ebubekir sıdık radiyallahü anh bu nisbeti Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine cezbei muhabbet ile bağlar. Bu tarik cezbe tarikidir. Cezbe nisbeti buna tahsis edilmiştir. Şayet muabbet olmazsa cezbe olmaz. Cezbe olmayınca nisbet husule gelmez. Letâiflerin hususiyeti mürşidde fenâ ile zuhur eder. İradesini kaybedende muhabbet cezbesi oluşur. Mürşidde olan marifeti ilahiyye ve tecelliyati rabbâniye müride azar azar muhabbet ile gelmeye başlar. Mürid mürşidin delaleti ile muhabbeti vasıtasıyla mıknatıs gibi çekilmeye başlar ve" sevgiliye doğru yol alır. Mürşide olan muhabbeti ne kadarsa bilmelidir ki Allah Teâlâ'yı o kadar seviyor demektir. Mürşide olan muhabbet Allah Teâlâ'ya vuslat için kafidir.

Muhabbet bu yolda aynî hakîkattir. Allah Teâlâ'ya olan muhabbet iki kısımdır.

1-Mahlûkatın vasıtası olmadan.

2-Enbiyanın ve erbâbı cezbe-i ilâhiyenin dir. Çünkü bunların muhabbeti Zât-ı Ehadiyyetin füyüzatındandır. Bunun vahdet sırrı mahlukatın vasıtası olmayan bir sırdır. Evliyaya muhabbette bu nevidendir.. Bunlar enbiyanın muhabbet ile Allah Teâlâ'ya vuslat ederler. Enbiyanın muhabbeti Allah Teâlâ'ya olan muhabbete vasıtadır. Eğer bu vasıta olmazsa Allah Teâlâ'ya muhabbet olmaz. Bunun için Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem "Beni sevenler Allah Teâlâ'yı severler" buyurdu.

Adab-ı Muhabbet

Mürşidine olan muhabbet ile kalbini temizlemeli ve huzurunda başka birini hatıra getirmemeli ve onun varlığını ön planda tutmalıdır. Emirlerine amâde olmalı, muhalefet etmemelidir. Her halinde ona tabi ölü gibi olmalıdır. Mürşidin verdiği emanetleri tesbih, takke, cübbe vb. şeyleri muhafaza etmelidir. Bu hal ile olunursa muhabbette artma olur.

Dördüncü Fayda

Rabıta bu Nakşi yolunun usûllerindendir. Bu tarike Rabıta tariki denir. Rabıta Allah Teâlâ'ya ulaşmada yakın bir yoldur. Şeyhe rabıta muhabbetten üstündür. Rabıta feyz aldığı şeyde durmaktır. Muhabbet olmazsa rabıta olmaz. Rabıta olmayınca feyz olmaz.

Rabıta sofiyye yanında müridin basiretini mürşidin ruhaniyetine intizar etmektir.

Mürşidin hayalini kalbinde zati muhabbetiyle doldurmaktır. Bu da iki şekilde olur.

—Mürşidin huzurunda mürid mürşidin zatına muhabbetle teslimiyet ve istihlak (helak etme) yolu ile bütün sıfatlarında fena kılarak kalben teveccüh etmektir.

—Gaybettir. Bu da iki türlüdür.

1-Müridin mürşidini iki kaşı arasında hayal etmesidir. Taki bu teveccühde gaybet hâsıl olana kadar veya cezbe açığa çıkana kadar.

2-Mürşidin suretinin etrafını kaplaması ile gaybet ve cezbe hâsıl olana kadar.

Bu hallerden biri hâsıl olduktan sonra rabıtayı keser.

Rabıta adabı mürşidin kemâlatının ve ruhaniyetinin fark edilmemesi, öyleki mekanla kayıtlayamamasıdır. Mürşidini her yerde hazır görmesidir. Mürşidin tasarrufunu Allah Teâlâ'nın tasarrufundan görmesidir. Eğer mürşidin muhabbetini muhafaza eder ve nisbetini kaybetmezse bütün vakitlerde rabıtaya devam eder ve fark edemez olur.

Mürid Allah Teâlâ'dan gelecek feyze vasıtasız ulaşabilecek kudretine ulaşıncaya kadar rabıtaya devam eder. Rabıta meşguliyeti terakki makamlarını çıkıncaya ve müşaheye erişinceye kadar

perdeleri aralamak için gerekir. Fakat mürşide muhabbetini terk etmez. Çünkü nisbet ve muhabbeti muhafaza müşahedeyi artırır. Salik bununla ünsiyet yakınlık kazanır.